

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA INTEGRAČNÍ POLITIKY

Lucie Konečná

BSSn4403 Komparativní analýza bezpečnostní politiky

28/3/2023

Základní terminologie

■ Migrace

- *Pohyb osob, skupin nebo větších celků obyvatel v geografickém a sociálním prostoru, spojený s přechodnou nebo trvalou změnou místa pobytu.*

■ Cizinec

- *Podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR je cizincem fyzická osoba, která není státním občanem ČR, včetně občana Evropské unie.*

■ Azylant, uprchlík

- *Azylantem je podle zákona č. 325/1999 Sb. každý cizinec, kterému je poskytnut azyl.*
- *Uprchlík je zde definován jako každý jedinec, který překročí hranice své země, z které utíká a může být pronásledován z důvodů politických, rasových, náboženských či národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určité společenské vrstvě.*

■ Integrace

- *Dlouhodobý proces, při kterém jsou cizinci začleňováni do společnosti.*

■ Asimilace, Adaptace, Akulturace

- *Přizpůsobení se cizinců místní kultuře, je chápána také jako proces začleňování se do majoritní společnosti.*
- *Proces, kdy se člověk přizpůsobuje vnějším podmínkám.*
- *Proces, při kterém cizinci přijímají významné charakteristiky a prvky místní kultury, zároveň však je uchována jejich původní kulturní identita.*

■ Separace, segregace

- *Způsoby, jakými jsou cizinci vyčleněni z majoritní společnosti.*

Integrační politika

- Integrační politika – nástroj sloužící k začlenění přistěhovalců do hostitelské společnosti.
- J. W. Berryho (1980) – Strategie adaptace v nové společnosti (Integrace, Asimilace, Separace a Marginalizace).
- Barša (2005) – tři modely integrace v EU (Etnicko-exkluzivistický model, Asimilační model a Pluralistický model).
- Bosswick a Heckmann (2010) - Typologie dimenze integrace – strukturální dimenze integrace, kulturní dimenze integrace, interakční dimenze integrace a identifikační dimenze integrace.
- Collier (2013) – cyklus migrační politiky – fáze otevřených dveří, fáze obav, fáze paniky a fáze drastických opatření.
- Naturalizace a povolení k pobytu.

MIGRAČNÍ POLITIKY			
PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY		AZYL <--->	kontrola hranic, potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.
IMIGRAČNÍ POLITIKY	INTEGRAČNÍ POLITIKY		
regulace vstupu přistěhovalců na území	regulace začleňování přistěhovalců do společnosti		

Integrační politika

- Negativní výsledky integračních procesů - Smolík (2010) – pět druhů alternativ – kulturní segregace, rasistický paradox, ekonomická segregace, většinová kontrola a etnicko-kulturní konflikt.
- Překážky při integraci – negativní vnímání ze strany většinové společnosti (xenofobie, rasismus, diskriminace, předsudky a stereotypy, intolerance), tzv. národní povaha, neznalost místního jazyka, informace prezentované v médiích, velké kulturní rozdíly, kriminalita a organizovaný zločin.
- Přístup české společnosti k cizincům - 35 % českých občanů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců, 70 % českých občanů po cizincích požaduje, aby se co nejvíce přizpůsobili našim zvyklostem

Integrační politika EU

- Strategie - Společná přistěhovalecká politika pro Evropu – zásady, opatření nástroje (2008)

https://www.cizinci.cz/documents/551336/568681/pristehovalecka_politika_2008.pdf/68cc5f6c-558a-7f13-1455-280797019315

- Sdělení Komise (2011) Evropská agenda pro integraci státních příslušníků třetích zemí
- Evropský fond pro integraci státních příslušníků třetích zemí (2007-2013), Azylový, migrační a integrační fond AMIF
- Akční plán zaměřující se na integraci a inkluzi 2021-2024
- Evropské fórum pro migraci (od roku 2015)
- Evropský internetový portál věnovaný integraci migrantů
- Směrnice o právu na sloučení rodiny
- Směrnice o právním postavení příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty

Doporučení

Členské státy by měly:

- *zajistit jazykové kurzy zohledňující různé potřeby migrantů v různých fázích jejich integrace,*
- *zavádět programy pro začleňování nově přichozích migrantů, včetně jazykových a občanských kurzů. Tyto programy by měly přihlížet ke specifickým potřebám žen migrantek s cílem zvýšit jejich účast na trhu práce a posílit jejich ekonomickou nezávislost,*
- *přijmout opatření, jejichž účelem je zmapovat a vyhodnotit potřeby jednotlivců a potvrdit jejich kvalifikaci a profesní zkušenosti,*
- *zvýšit účast migrantů na trhu práce prostřednictvím aktivních politik na trhu práce,*
- *usilovat v rámci vzdělávacích systémů o proškolení učitelů a vedoucích pracovníků škol v oblasti řízení rozmanitosti, o nábor učitelů pocházejících z prostředí migrantů a účast dětí z rodin migrantů na předškolním vzdělávání a*
- *věnovat zvláštní pozornost specifickým potřebám zranitelných skupin migrantů.*

Komise by měla:

- *podporovat výměnu osvědčených postupů a koordinaci politik v rámci politiky zaměstnanosti, vzdělávání a sociální politiky a*
- *zasazovat se o lepší využití finančních nástrojů EU na podporu účasti migrantů.*

Integrační politika ČR – legislativa a dokumenty

- Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2006 (Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2016 - Ve vzájemném respektu, Aktualizovaná koncepce integrace cizinců 2011 - Společné soužití)
 - *Cílem integrační politiky je podpořit integraci jako proces, který vede k bezproblémovému a oboustranně prospěšnému soužití cizinců a majority, k budování vědomí sounáležitosti a spoluodpovědnosti za společné soužití a vybudování vzájemně provázané a komunikující společnosti. Integrace cizinců je klíčová pro zachování sociální soudržnosti společnosti, pro její ekonomický, sociální i kulturní rozvoj. Nedostatečná nebo neúspěšná integrace přináší riziko vytváření uzavřených komunit cizinců, sociální fragmentace společnosti a vytváření paralelních společenských struktur, nárůstu xenofobie, netolerance a extremismu ve společnosti.*
 - 4 klíčové předpoklady integrace (*znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost, orientace cizince ve společnosti, vztahy cizince s členy majoritní společnosti*).
- Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců - Ve vzájemném respektu 2022
- Zprávy o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území ČR (poslední 2021)
- <https://www.integracnicentra.cz/>
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Integrace v ČR – Demografické údaje

- Podíl cizinců na celkové populaci v roce 2021 poprvé překročil hranici 6 %.
- K 31. 12. 2021 bylo evidováno celkem 660 849 cizinců s povoleným pobytem na území ČR.
- Na rostoucím počtu cizinců se významnou měrou podílela především pracovní migrace (ekonomické aktivity byly důvodem pro udělení dlouhodobého pobytového oprávnění u 64%).
- V roce 2021 se mírně navýšil podíl cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob.
- Co se týče krajského rozmístění pobývajících cizinců, tak více než polovina z nich (50,2 %) jich ke konci roku 2021 žila na území hl. m. Prahy a Středočeského kraje.

Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2011–2021)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet cizinců	436 389	438 213	441 536	451 923	467 562	496 413	526 811	566 931	595 881	634 790	660 849
Meziroční změna v %	2,6	0,4	0,8	2,4	3,5	6,2	6,1	7,6	5,1	6,5	4,1

Zdroj: IS CIS

Integrace v ČR – Demografické údaje

Cizinci s povoleným pobytem v ČR k 31. 12. 2021 dle kategorie pobytu a státní příslušnosti

Druh pobytu	počet	podíl v %	meziroční změna v %	z toho			
				přechodně	tj. %	trvale	tj. %
Cizinci celkem	660 849	100,0	4,1	321 892	48,7	338 957	51,3
z toho TOP 10:							
Ukrajina	196 875	29,8	18,8	90 776	46,1	106 099	53,9
Slovensko	114 630	17,3	-8,0	58 843	51,3	55 787	48,7
Vietnam	64 851	9,8	3,1	54 390	83,9	10 461	16,1
Rusko	45 365	6,9	8,3	23 376	51,5	21 989	48,5
Rumunsko	18 806	2,8	2,2	5 545	29,5	13 261	70,5
Polsko	17 936	2,7	-13,5	11 129	62,0	6 807	38,0
Bulharsko	17 295	2,6	-3,5	6 687	38,7	10 608	61,3
Německo	14 792	2,2	-29,1	4 601	31,1	10 191	68,9
Mongolsko	11 016	1,7	8,6	5 603	50,9	5 413	49,1
Maďarsko	9 740	1,5	9,0	1 842	18,9	7 898	81,1
Občané EU	223 093	33,8	-12,1	100 391	45,0	122 702	55,0
Občané třetích zemí	437 756	66,2	14,9	221 501	50,6	216 255	49,4

Zdroj: IS CIS

Integrace v ČR - přístup a problémy

- Spolupráce zejména na regionální a lokální rovině - Centra na podporu integrace cizinců (CPIC) a neziskové organizace.
- Povinné adaptačně integrační kurzy od 1.1.2021.
- NGO zaměřující se na integraci - META, Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Multikulturní centrum Praha, Sdružení pro integraci a migraci (SIMI), Slovo 21, aj.
- Jazyková bariéra největší problém integrace - 48 % cizinců s trvalým pobytem a 59 % cizinců s přechodným pobytem to vnímají jako největší překážku při své integraci.
- Politika integrace cizinců reagovala na změny v migrační situaci a zaměřila se na systematické vyhodnocování postavení cizinců v České republice. S ohledem na změnu integračních potřeb cizinců a priorit integrační politiky se zvýšil důraz na zkvalitnění obsahu a distribuce integračních opatření, spolupráci s regionální a lokální veřejnou správou a na rozšíření spektra subjektů podporujících integraci.
- Pokud jde o subjektivní zkušenost cizinců s odmítáním ze strany majority, více než třetina cizinců (38 %) uvádí zkušenost s xenofobií, naopak více než polovina cizinců (60 %) projevy xenofobie ze strany Čechů nezaznamenala.

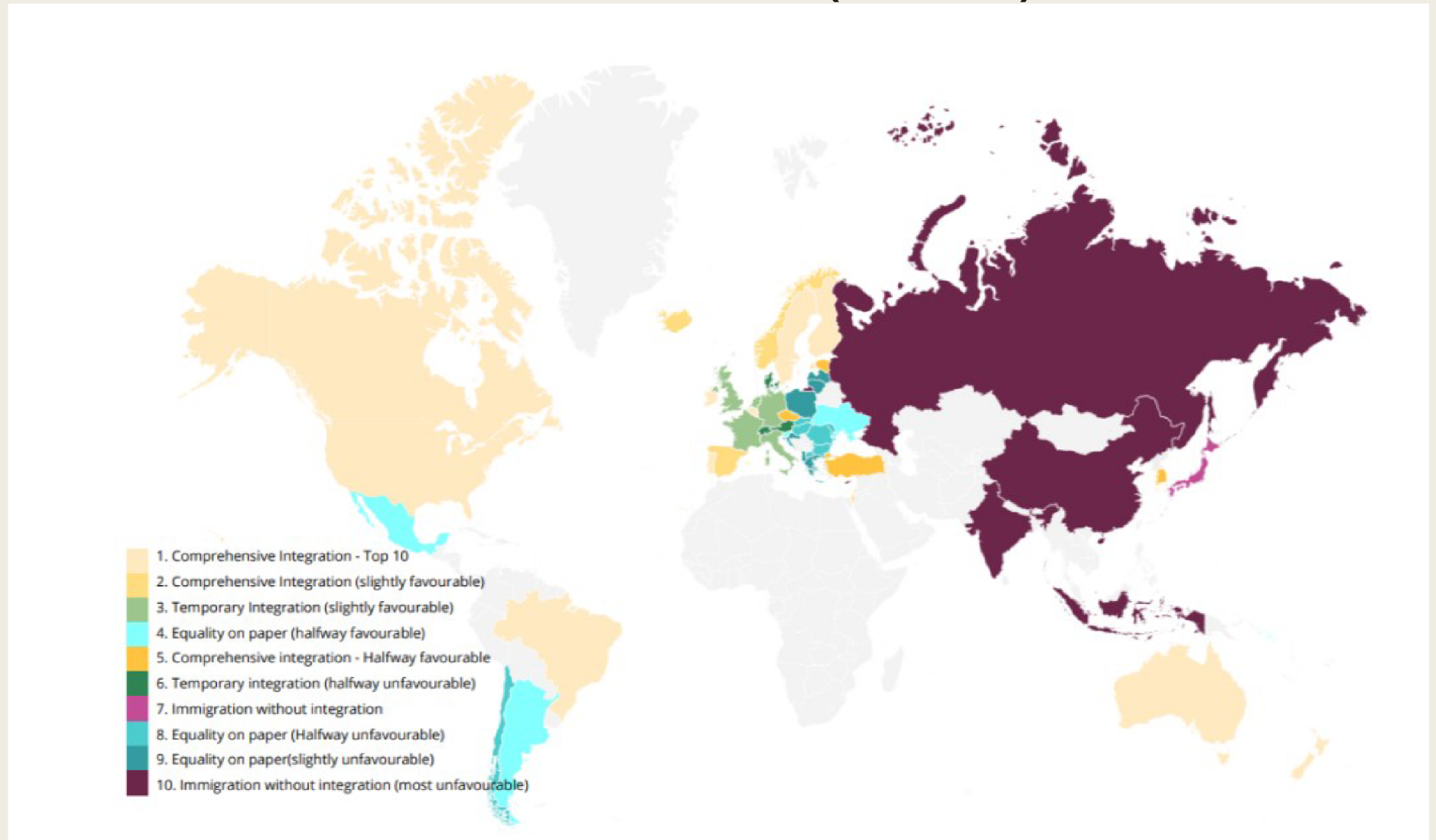
INDEX MIPEX

- Migrant Integration Policy Index – MIPEX
- Index zkoumající integrační politiky v 56 zemích napříč pěti kontinenty
- MIPEX metodologie – zaměření na tři dimenze:
 - a) **Základní práva** (Mají imigranti srovnatelná základní práva jako občané jednotlivých zemí?)
 - b) **Rovné příležitosti** (Získávají imigranti dostatečnou podporu na to, aby jejich příležitosti byly srovnatelné s příležitostmi občanů daných zemí?)
 - c) **Bezpečná budoucnost** (Mohou se imigranti v dané zemi usadit a cítit se bezpečně ohledně jejich budoucnosti?)
- Tyto tři dimenze jsou pokryty za pomoci osmi indikátorů, které se skládají z několika sub-indikátorů.
- Na základě dosaženého skóre jsou státy rozděleny do 4 skupin, každá skupina se následně skládá z dalších 2-3 podskupin
- <https://www.mipex.eu/>

INDEX MIPEX

- **Ucelená integrace** (*Comprehensive integration*): komplexní přístup, který v rámci integrace zajišťuje stejná práva, příležitosti i bezpečnost pro imigranty
- **Teoretická rovnost** (*Equality on paper*): tato skupina se vyznačuje stejnými právy a dlouhodobou bezpečností, avšak neposkytuje imigrantům jednotné příležitosti jako občanům
- **Dočasná integrace** (*Temporary integration*): v tomto případě se imigrantům dostává základních práv a jednotných příležitostí, ale chybí jim rovná ochrana a čelí překážkám pro trvalé usazení na daném území
- **Imigrace bez integrace** (*Immigration without Integration – Integration Denied*): imigrantům jsou ve státech patřících do této skupiny odpírána základní práva a rovné příležitosti, přestože dlouhodobé setrvání v zemi by problémem nebylo

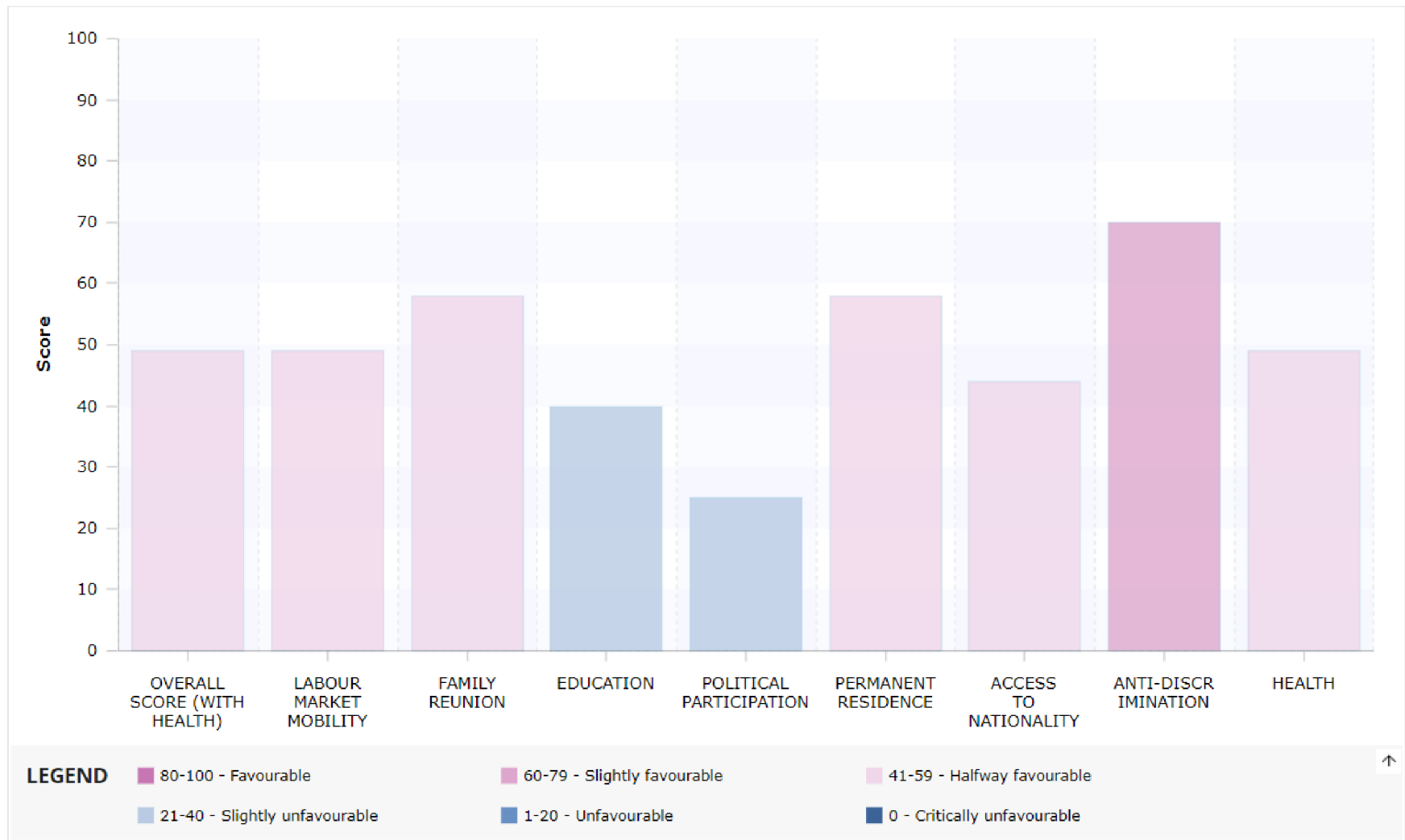
INDEX MIPLEX (2020)

INDEX MIPEX – Výsledky

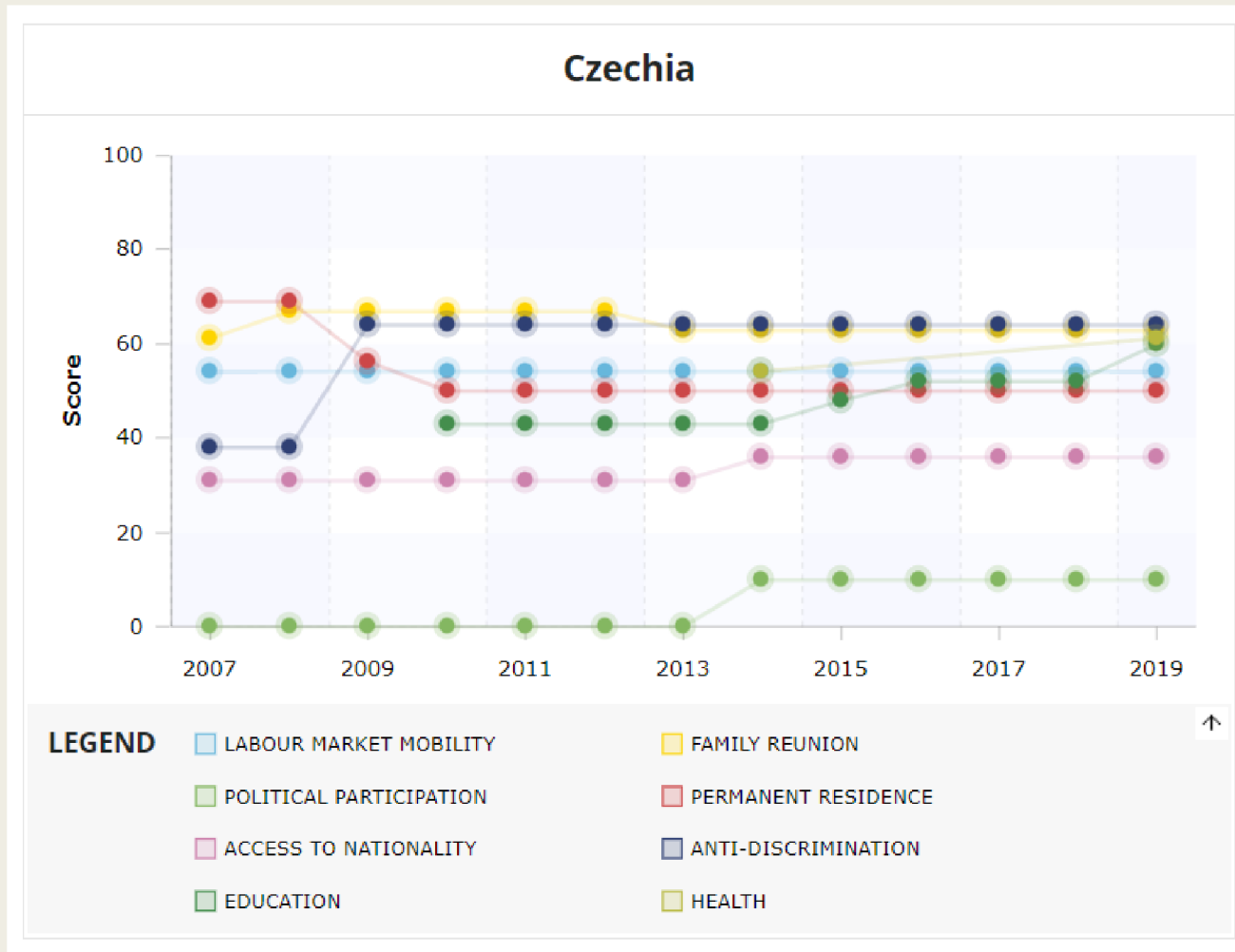
INDEX MIPEX – Výsledky

INDEX MIPEX – Výsledky ČR

KEY FINDINGS

Labour Market Mobility:	54
Family Reunion:	63
Education:	60
Health:	61
Political Participation:	10
Permanent Residence:	50
Access To Nationality:	36
Anti-discrimination:	64

Jak komparovat integrační politiku? – Úkol

- Zkuste vymyslet výzkum, který by se zabýval integrační politikou.
 - *Definujte cíle a výzkumnou otázku.*
 - *Zkuste se zamyslet nad tím, co přesně budete zkoumat a jaké zdroje k tomu využijete.*
 - *Rozhodněte, které případy budete zkoumat a proč.*
 - *Určete, zda využijete klasickou komparativní případovou studii, novodobou (Millovy metody), QCA, případovou studii, process tracing či nějakou jinou metodu (např. obsahovou analýzu).*

Jak tedy komparovat integrační politiku?

- A) Komparace na základě teoretických konceptů a následná kategorizace
- B) Komparace na základě údajů a konceptů MIPEX
- C) Komparace legislativního rámce a dokumentů věnujících se integrační politice
- D) Komparace statistických a demografických údajů o cizincích a integraci
- E) Komparace přístupu jednotlivých států a jejich výsledků (eventuálně i jeden stát - komparace historického vývoje)
- F) Vlastní dotazníkové šetřené komparující integraci určitých skupin

Komparace Integrační politiky – Příklad ČR a Slovensko

- Název: Evropská unie a její přístup k integraci cizinců třetích zemí. Komparace České republiky a Slovenska
- *„Cílem bakalářské práce je analýza různých přístupů, které jsou aplikovány při integraci cizinců mezi ostatní občany v České republice a na Slovensku a vzájemné porovnání těchto přístupů.“*
- *Závěry:*
 - a) *Drobné rozdíly v zákonech (zákon č. 326/1999 Sb. vs. zákon č. 48/2002 Z.z. o pobytu cizinců) - zastupitelský úřad může po cizinci požadovat, aby složil jistinu ve výši nevyhnutelných nákladů spojených s vycestováním a předložení zpětné letenky. A dále zastupitelský úřad může cizinci určit hraniční přechod, který bude použit ke vstupu na území SR.*
 - b) *Rozdílná struktura odpovědných orgánů – v ČR MV a jeho odbory (odbor azylové a migrační politiky, Správa uprchlických zařízení, Integrační centra, Zařízení pro zajištění cizinců. Na Slovensku MV - Migrační úřad a Úřad hraniční a cizinecké policie. Integrace v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí - Odbor migrace a integrace cizinců). – roztržitost mezi více úřadů.*
 - c) *Menší spolupráce mezi státním sektorem a NGO na Slovensku*
 - d) *Menší důraz kladen na znalost jazyka (Slovensko)*

1	ÚVOD	6
2	VYMEZENÍ POJMŮ	8
2.1	MIGRACE	9
2.2	INTEGRACE	10
2.3	SEGREGACE	11
2.4	MULTIKULTURALISMUS	12
2.5	NÁRODNOSTNÍ MENŠINA	12
3	MIGRACE V EVROPĚ	13
3.1	PŘÍKLAD - NIZOZEMÍ	14
4	PŘÍSTUP EU K INTEGRACI CIZINCŮ	15
4.1	MAASTRICHTSKÁ A AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA	16
4.2	SMĚRNICE O PRÁVU NA SLOUČENÍ RODINY 2003/86/ES	17
4.3	SMĚRNICE O PRÁVNÍM POSTAVENÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ TŘETÍCH ZEMÍ, KTERÉ JSOU DLOUHODOBĚ POBYVAJÍCÍMI REZIDENTY 2003/109/ES	18
4.4	EVROPSKÝ FOND PRO INTEGRACI STÁTNÍCH PŘÍSLUŠNÍKŮ TŘETÍCH ZEMÍ	19
4.5	SPOLEČNÉ ZÁSADY POLITIKY INTEGRACE PŘÍSTĚHOVCŮ V EVROPSKÉ UNII	19
4.6	SHRNUTÍ	20
5	PŘÍSTUP ČR K INTEGRACI CIZINCŮ	21
5.1	CIZINCI V ČR	21
5.2	ZÁSADY KONCEPCE INTEGRACE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR A KONCEPCE INTEGRACE CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR	23
5.3	ZÁKON Č. 326/1999 Sb. O POBYTU CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	24
5.4	ODBORY MINISTERSTVA VNITRA	26
5.4.1	<i>Odbor azylové a migrační politiky</i>	26
5.4.2	<i>Správa uprchlických zařízení</i>	26
5.4.3	<i>Zařízení pro zajištění cizinců</i>	27
5.4.4	<i>Centra na podporu integrace cizinců</i>	28
5.4.5	<i>Shrnutí</i>	31
6	PŘÍSTUP SLOVENSKA K INTEGRACI CIZINCŮ	31
6.1	ZÁSADY MIGRAČNÍ POLITIKY SLOVENSKÉ REPUBLIKY	32
6.2	KONCEPCE MIGRAČNÍ POLITIKY SLOVENSKÉ REPUBLIKY	32
6.3	ZÁKON Č. 48/2002 Z.z. O POBYTU CIZINCŮ	33
6.4	MINISTERSTVO VNITRA SR	35
6.5	MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ SR	36
6.6	SHRNUTÍ	37
7	ZÁVĚR	37

Komparace Integrační politiky – Příklad ČR a Slovensko

Komparace Integrační politiky – Příklad ČR a Slovensko

- Závěr:

„Hlavním cílem mé práce by mělo být dosažení uceleného pohledu na téma přístupu Evropské unie k integraci cizinců. Chtěla jsem nastítnit ucelený přehled o krocích, které Evropská unie podniká, aby cizincům v jejich začlenění do evropské společnosti pomohla a jak tuto integraci pojmají různé státy Evropy. Snažila jsem se ve své práci rozebrat zvláště vztah mezi právními předpisy a normami evropského práva v porovnání s předpisy jednotlivých členských států, zvláště pak České republiky a Slovenska a rozebrat odchylky v implementaci evropského práva v oblasti integrace cizinců. Při srovnání integrace cizinců v ČR a SR jsem pak zjistila, že integrační politika je lépe propracována v České republice, kdy Slovenská republika k problému migrace a integrace zatím přistupuje jako k problému budoucímu.“

- Hlavní nedostatky tohoto výzkumu?

Komparace Integrační politiky – Příklad Francie, Německo a VB

- Název: Komparace úspěšnosti integračních modelů na vybraných zemích EU
- Výzkumná otázka: „*Který ze tří evropských integračních modelů je v integraci neevropských imigrantů nejúspěšnější a z jakých důvodů?*“
- Francouzský, německý a britský přístup
- Metodologie: Porovnání MIPEX, Deklarace ze Zaragozy (zaměstnanost, vzdělání, sociální inkluze a aktivní občanství), využití tzv. **Metody kompozitních indikátorů** (Kompozitní indikátor je ukazatel sestavený z několika dílčích indikátorů (subindikátorů), které mohou být v různých měrných jednotkách, s různou úrovní a variabilitou a vykazují různý stupeň závislosti).

Komparace Integrační politiky – Příklad Francie, Německo a VB

- Zaměstnanost (indikátory x1, x2, x3, x4), • vzdělání (x5, x6, x7, x8), • sociální inkluze (x9, x10, x11, x12), • aktivní občanství (x13, x14)

Označení	Název ukazatele	Popis	Zdroj dat	Měrná jednotka	Rok	Typ indikátoru
x1	Míra zaměstnanosti	Od 15 do 64 let, původem mimo EU-28	EU LFS	%	2014	MAX
x2	Míra nezaměstnanosti	Od 15 do 64 let, původem mimo EU-28	EU LFS	%	2014	MIN
x3	Míra aktivity	Od 15 do 64 let, původem mimo EU-28	EU LFS	%	2014	MAX
x4	Mladí lidé, kteří nepracují, nestudují ani nejsou v pracovním výcviku	Od 15 do 24 let, původem mimo EU-28	Eurostat	%	2014	MIN
x5	Podíl patnáctiletých osob se slabými výsledky ze čtení, matematiky a přírodních věd	První generace imigrantů. Dostupné výsledky pouze pro přírodní vědy	PISA	%	2015	MIN
x6	Podíl patnáctiletých osob se slabými výsledky ze čtení, matematiky a přírodních věd	Druhá generace imigrantů. Dostupné výsledky pouze pro přírodní vědy	PISA	%	2015	MIN
x7	Podíl osob mezi 30-34 lety s dosaženým terciárním vzděláním	Původem mimo EU-28	Eurostat	%	2014	MAX
x8	Podíl osob předčasně opouštějící vzdělání či výcvik	Od 18 do 24 let, původem mimo EU-28	Eurostat	%	2014	MIN
x9	Mediánový čistý příjem migrantů ve srovnání s mediánovým čistým příjmem celkové populace	Od 18 let více, původem mimo EU-28	Eurostat	%	2014	MAX
x10	Riziko chudoby – podíl populace disponující méně než 60 % příjmu mediánového čistého příjmu měřený nacionálně	Od 18 let více, původem mimo EU-28	Eurostat	%	2014	MIN

Komparace Integrační politiky – Příklad Francie, Německo a VB

- Zaměstnanost (indikátory x1, x2, x3, x4), • vzdělání (x5, x6, x7, x8), • sociální inkluze (x9, x10, x11, x12), • aktivní občanství (x13, x14)

x11	Podíl populace, která vnímá svůj zdravotní stav jako dobrý či špatný	Podíl osob z celkové populace vnímající svůj stav jako: dobrý, velmi dobrý	Eurostat	%	2014	MAX
x12	Podíl osob, které vlastní nemovitost a které ji nevlastní, v celkové populaci a mezi migranty	Podíl imigrantů k domácí populaci kteří vlastní nemovitost.	Eurostat	%	2014	MAX
x13	Podíl migrantů, kteří získali občanství	Podíl naturalizovaných občanů k většinové populaci.	Eurostat	%	2014	MAX
x14	Podíl migrantů s trvalým a dlouhodobým pobytem	Zahrnuty všechny důvody setrvání – sloučení rodin, vzdělávání, ...)	Eurostat	%	2014	MIN

Komparace Integrační politiky – Příklad Francie, Německo a VB

- Zaměstnanost (indikátory x1, x2, x3, x4), • vzdělání (x5, x6, x7, x8), • sociální inkluze (x9, x10, x11, x12), • aktivní občanství (x13, x14)

Tab. 15: Výsledná datová matice (zdroj: program STATISTICA 12, vlastní zpracování)

	Německo	Francie	Velká Británie
x1	0.48	-1.15	0.67
x2	0.27	-1.11	0.84
x3	0.17	-1.07	0.90
x4	0.16	-1.07	0.91
x5	-0.25	-0.85	1.10
x6	-0.34	-0.78	1.13
x7	-0.82	-0.30	1.11
x8	-0.76	-0.37	1.13
x9	0.12	-1.05	0.94
x10	0.47	-1.15	0.68
x11	-1.07	0.15	0.92
x12	-1.15	0.60	0.55
x13	-1.01	0.02	0.99
x14	1.12	-0.79	-0.34
Suma	-2.61	-8.92	11.53
Pořadí	2.	3.	1.

Děkuji za pozornost